ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (veľká komora)

z 13. decembra 2005 *

Vo veci C-411/03,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 234 ES, podaný rozhodnutím Landgericht Koblenz (Nemecko) zo 16. septembra 2003 a doručený Súdnemu dvoru 2. októbra 2003, ktorý súvisí s konaním začatým na návrh:

SEVIC Systems AG,

SÚDNY DVOR (veľká komora),

v zložení: predseda V. Skouris, predsedovia komôr P. Jann, C. W. A. Timmermans, A. Rosas a K. Schiemann, sudcovia C. Gulmann (spravodajca), J. N. Cunha Rodrigues, R. Silva de Lapuerta, K. Lenaerts, P. Küris, E. Juhász, G. Arestis a A. Borg Barthet,

generálny advokát: A. Tizzano,
tajomník: L. Hewlett, hlavná referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 10. mája 2005,

* Jazyk konania: nemčina.

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

— SEVIC Systems AG, v zastúpení: C. Beul, Rechtsanwalt,

— nemecká vláda, v zastúpení: M. Lumma a A. Dittrich, splnomocnení zástupcovia,

— holandská vláda, v zastúpení: H. G. Sevenster a N. A. J. Bel, splnomocnení zástupcovia,

— Komisia Európskych spoločenstiev, v zastúpení: C. Schmidt a G. Braun, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 7. júla 2005,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článkov 43 ES a 48 ES.

2 Tento návrh bol podaný v rámci žaloby podanej spoločnosťou SEVIC Systems AG (ďalej len „SEVIC"), so sídlom v Neuwied (Nemecko), proti rozhodnutiu Amtsgericht Neuwied, ktorým bol zamietnutý jej návrh na zápis do nemeckého obchodného registra o jej fúzii so spoločnosťou Security Vision Concept SA (ďalej len „Security Vision"), so sídlom v Luxemburgu, s odôvodnením, že nemecké právo týkajúce sa transformácií spoločností upravuje len fúzie spoločností so sídlom v Nemecku.

Právny rámec

3 Nemecký zákon o transformáciách spoločností (Umwandlungsgesetz) z 28. októbra 1994 (BGBl. 1994 I, s. 3210), v zmenenom a doplnenom znení z roku 1995 (ďalej len „UmwG"), vo svojom § 1 s názvom „Druhy transformácie, zákonné vymedzenie" stanovuje:

„(1) Právne subjekty so sídlom v tuzemsku sa môžu transformovať prostredníctvom

1. fúzie;

2. rozdelenia...;

3. prevodu imania;

4. zmeny právnej formy.

(2) Okrem prípadov uvedených v tomto zákone je transformácia v zmysle ods. 1 možná, iba ak ju výslovne stanovuje iný spolkový alebo krajinský zákon.

(3) Od ustanovení tohto zákona je možné sa odchýliť len v prípade, keď je to výslovne prípustné. Doplňujúce ustanovenia v zmluvách, stanovách alebo pri prejavoch vôle sú prípustné okrem prípadov, keď tento zákon obsahuje taxatívnu úpravu."

4 V § 2 UmwG s názvom „Druhy fúzií" sa stanovuje:

„Na základe zrušenia bez likvidácie právne subjekty môžu uskutočniť fúziu

1. prostredníctvom zlúčenia celého imania jedného alebo viacerých právnych subjektov (prevádzajúci právny subjekt) s iným už existujúcim právnym subjektom (prijímajúci právny subjekt) prevodom alebo

2. ...

za poskytnutie podielov alebo členstva v prijímajúcom alebo novom právnom subjekte podielnikom (spoločníkom, partnerom, akcionárom, členom družstva alebo členom) prevádzaného právneho subjektu."

5 Ďalšie ustanovenia UmwG týkajúce sa najmä fúzie zlúčením stanovujú určité podmienky zmluvy o fúzii (články 4 až 6), ďalej upravujú vyhotovenie správy o fúzii (článok 8), overenie fúzie znalcom (článok 9 a nasl.), ako aj oznámenie fúzie (článok 16 a nasl.) pre zápis do obchodného registra v sídle prijímajúceho právneho subjektu (článok 19). Články 20 a nasl. UmwG vymenúvajú účinky zápisu do registra. Ochranné ustanovenia v prospech tretích osôb dotknutých fúziou, najmä veriteľov, dopĺňajú všeobecné ustanovenia o fúzii zlúčením.

Konanie vo veci samej a prejudiciálna otázka

6 Zmluva o fúzii uzatvorená v roku 2002 medzi spoločnosťami SEVIC a Security Vision stanovovala zrušenie Security Vision bez likvidácie a prevod jej celého imania na SEVIC bez zmeny obchodného mena poslednej menovanej spoločnosti.

7 Amtsgericht Neuwied zamietol návrh na zápis fúzie do obchodného registra uplatňujúc, že § 1 ods. 1 bod 1 UmwG upravuje výlučne fúzie medzi právnymi subjektmi so sídlom v Nemecku.

8 SEVIC podala opravný prostriedok proti tomuto zamietavému rozhodnutiu na Landgericht Koblenz.

9 Podľa názoru Landgericht Koblenz odpoveď na otázku, či zápis o fúzii predmetných spoločností do obchodného registra môže byť zamietnutý s odvolaním sa na § 1 ods. 1 bod 1 UmwG, závisí od výkladu článkov 43 ES a 48 ES so zreteľom na fúzie spoločností so sídlom v Nemecku so spoločnosťami, ktoré majú sídlo v iných členských štátoch (ďalej len „cezhraničné fúzie").

10 Keďže za týchto okolností Landgericht Koblenz usudzuje, že vyriešenie sporu závisí od výkladu uvedených ustanovení zmluvy ES, rozhodol sa prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Majú sa články 43 ES a 48 ES vykladať v tom zmysle, že slobode usadenia odporuje, keď na základe § 16 a nasl. UmwG sa zahraničnej európskej spoločnosti zamieta zápis do nemeckého obchodného registra o jej fúzii, ktorú chce uskutočniť s nemeckou spoločnosťou, pretože § 1 ods. 1 bod 1 UmwG upravuje len transformácie právnych subjektov so sídlom v tuzemsku?"

O prejudiciálnej otázke

Úvodné poznámky

11 Je potrebné pripomenúť, že SEVIC podala návrh na zápis do obchodného registra o fúzii so spoločnosťou Security Vision v súlade so UmwG, pričom príslušná zmluva stanovovala zlúčenie poslednej menovanej spoločnosti a jej zrušenie bez likvidácie.

12 Tento návrh Amtsgericht Neuwied zamietol s odôvodnením, že podľa § 1 ods. 1 bodu 1 UmwG len právne subjekty so sídlom v tuzemsku môžu byť predmetom transformácie prostredníctvom fúzie (ďalej len „vnútroštátne fúzie") a že v dôsledku toho tento zákon neplatí pre transformácie, ktoré sú výsledkom cezhraničných fúzií.

13 Treba uviesť, že v Nemecku neexistuje žiadna analogická všeobecná právna úprava o transformáciách, ktorá by bola uplatniteľná na cezhraničné fúzie.

14 Z uvedeného vyplýva, že v Nemecku sa rozdielne zaobchádza s vnútroštátnymi a s cezhraničnými fúziami.

15 Za týchto okolností je potrebné prejudiciálnu otázku chápať tak, že vnútroštátny súd chce v podstate vedieť, či článkom 43 ES a 48 ES odporuje, keď v jednom členskom štáte sa vo všeobecnosti zamieta zápis do obchodného registra o fúzii spoločnosti na základe zrušenia bez likvidácie a prevodom jej imania ako celku na inú spoločnosť, ak jedna z oboch spoločností má sídlo v inom členskom štáte, zatiaľ čo takýto zápis je možný, ak obe spoločnosti zúčastnené na fúzii majú sídlo v prvom menovanom štáte.

O uplatniteľnosti článkov 43 ES a 48 ES

16 V protiklade s tvrdeniami nemeckej a holandskej vlády sú články 43 ES a 48 ES uplatniteľné na fúziu, aká je predmetom konania vo veci samej.

17 V súlade s článkom 43 druhým odsekom v spojení s článkom 48 ES sloboda usadiť sa pre spoločnosti uvedené v poslednom menovanom ustanovení totiž zahŕňa okrem iného právo založiť a viesť takéto spoločnosti za podmienok stanovených pre vlastné spoločnosti právom štátu, v ktorom dochádza k usadeniu sa.

18 Ako uviedol generálny advokát v bode 30 svojich návrhov, do pôsobnosti slobody usadiť sa patria všetky opatrenia, ktoré umožňujú alebo aspoň uľahčujú prístup do iného členského štátu, ako je štát usadenia sa, a výkon hospodárskej činnosti v tomto štáte tým, že umožňujú dotknutým hospodárskym subjektom reálnu účasť na hospodárskom živote tohto členského štátu za rovnakých podmienok, aké sa uplatňujú pre vnútroštátne hospodárske subjekty.

19 Cezhraničné fúzie, ako aj iné transformácie spoločností zodpovedajú potrebám spolupráce a prestavby spoločností so sídlom v rôznych členských štátoch. Predstavujú zvláštne spôsoby výkonu slobody usadiť sa dôležité pre riadne fungovanie vnútorného trhu, a tým patria medzi hospodárske činnosti, v súvislosti s ktorými sú členské štáty povinné rešpektovať slobodu usadiť sa stanovenú v článku 43 ES.

O obmedzení slobody usadiť sa

20 Z tohto hľadiska stačí pripomenúť, že nemecké právo obsahuje ustanovenia, ktoré upravujú zápis do vnútroštátneho obchodného registra len pre vnútroštátne, ale nie pre cezhraničné fúzie; návrhy na zápis cezhraničných fúzií sú preto vo všeobecnosti zamietané.

21 Ako však uviedol generálny advokát v bode 47 svojich návrhov, fúzia, ako je v konaní vo veci samej, predstavuje účinný prostriedok na transformáciu spoločností, ktorý v rámci jednej operácie umožňuje vykonávať určitú činnosť v novej forme bez prerušenia, takže komplikácie aj časová a finančná náročnosť sú menšie ako tie, ktoré sú spojené s inými formami transformácie spoločností, napr. zrušenie spoločnosti s likvidáciou a založenie novej spoločnosti s prevodom časti imania na túto spoločnosť.

22 Z dôvodu, že podľa nemeckého práva tento spôsob transformácie spoločností nie je možný, pokiaľ jedna zo spoločností má sídlo v inom členskom štáte, ako je Spolková republika Nemecko, toto právo zakladá rozdielne zaobchádzanie so spoločnosťami podľa toho, či ide o vnútroštátnu alebo cezhraničnú fúziu; takéto rozdielne zaobchádzanie môže spoločnosti odrádzať od výkonu slobody usadiť sa, ktorú zakotvuje Zmluva.

23 Takéto rozdielne zaobchádzanie predstavuje obmedzenie v zmysle článku 43 ES a 48 ES, ktoré je v rozpore so slobodou usadiť sa a je prípustné len vtedy, keď sa ním sleduje dosiahnutie legitímneho cieľa v súlade so zmluvou a keď je opodstatnené nevyhnutnými dôvodmi vo všeobecnom záujme. Okrem toho uplatnenie obmedzenia musí byť spôsobilé dosiahnuť sledovaný cieľ a nesmie prekročiť mieru, ktorá je na to potrebná (pozri rozsudky z 21. novembra 2002, X a Y, C-436/00, Zb. s. I-10829, bod 49, a z 11. marca 2004, De Lasteyrie du Saillant, C-9/02, Zb. s. I-2409, bod 49).

O prípadnom odôvodnení obmedzenia

24 Nemecká a holandská vláda tvrdia, že vnútroštátne fúzie sú viazané na podmienky, ktorých konkrétnym cieľom je chrániť záujmy veriteľov, menšinových akcionárov a zamestnancov, ako aj zabezpečiť účinnosť daňových kontrol a poctivosť

v obchodnom styku. V prípade cezhraničných fúzií s následkom uplatnenia viacerých vnútroštátnych právnych poriadkov na jeden právny úkon vznikajú v tejto súvislosti špecifické problémy, ktorých riešenie predpokladá existenciu špecifických ustanovení na ochranu uvedených záujmov. Predpokladom takýchto ustanovení je však harmonizácia právnej úpravy na úrovni Spoločenstva.

25 V tejto súvislosti holandská vláda poukazuje na skutočnosť, že Komisia Európskych spoločenstiev predložila 18. novembra 2003 zákonodarcovi Spoločenstva návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o cezhraničných fúziách kapitálových spoločností [KOM(2003) 703, konečné znenie], ktorý v odôvodneniach č. 1 a 2 spresňuje:

„1. Potreba spolupráce a reorganizácie kapitálových spoločností, ako aj právne a administratívne ťažkosti spojené s fúziou kapitálových spoločností z rôznych členských štátov vyžadujú právnu úpravu na úrovni Spoločenstva, ktorá uľahčí cezhraničnú fúziu, a tým prispeje k dotvoreniu a riadnemu fungovaniu vnútorného trhu ...

2. ... uvedené ciele sa nemôžu dosiahnuť v požadovanej miere na úrovni členských štátov, keďže ide o stanovenie úpravy obsahujúcej spoločné prvky uplatniteľné na nadnárodnej úrovni, a preto ciele z dôvodu rozsahu a účinkov navrhovanej úpravy sa môžu lepšie dosiahnuť na úrovni Spoločenstva..." [*neoficiálny preklad*].

26 Z tohto hľadiska je potrebné pripomenúť, že aj keď harmonizačné predpisy Spoločenstva by určite boli užitočné na uľahčenie cezhraničných fúzií, predsa nie sú

prvotnou podmienkou na výkon slobody usadiť sa zakotvenej v článkoch 43 ES a 48 ES (pozri v tomto zmysle rozsudok z 28. januára 1992, Bachmann, C-204/90, Zb. s. I-249, bod 11).

27 Okrem toho je potrebné uviesť, že z dôvodu prijatia tretej smernice Rady 78/855/EHS z 9. októbra 1978 o zlúčení a splynutí akciových spoločností, vychádzajúcej z článku 54 ods. 3 písm. g) Zmluvy (Ú. v. ES L 295, s. 36; Mim. vyd. 17/001, s. 42), existuje v členských štátoch harmonizovaná právna úprava týkajúca sa vnútroštátnych fúzií, cezhraničné fúzie však predstavujú špecifický problém.

28 Z tohto hľadiska nemožno vylúčiť, že nevyhnutné dôvody vo všeobecnom záujme, ako je ochrana záujmov veriteľov, menšinových akcionárov a zamestnancov (pozri rozsudok z 5. novembra 2002, Überseering, C-208/00, Zb. s. I-9919, bod 92), ako aj zabezpečenie účinnosti daňových kontrol a poctivosti v obchodnom styku (pozri rozsudok z 30. septembra 2003, Inspire Art, C-167/01, Zb. s. I-10155, bod 132) za určitých okolností a pri dodržaní určitých podmienok môžu odôvodňovať opatrenie obmedzujúce slobodu usadenia sa.

29 Takéto obmedzujúce opatrenie je však prípustné len vtedy, keď je spôsobilé dosiahnuť sledovaný cieľ, a nesmie prekročiť mieru, ktorá je na to potrebná.

30 Skutočnosť, že v členskom štáte sa vo všeobecnosti zamieta zápis o fúzii spoločnosti so sídlom v tomto štáte so spoločnosťou sídliacou v inom členskom štáte do obchodného registra, výsledne bráni cezhraničným fúziám aj vtedy, ak záujmy uvedené v bode 28 nie sú ohrozené. Okrem toho takáto právna úprava presahuje mieru potrebnú na dosiahnutie sledovaných cieľov, totiž ochrany menovaných záujmov.

31 Za týchto podmienok treba na prejudiciálnu otázku odpovedať tak, že článkom 43 ES a 48 ES odporuje, keď v členskom štáte sa vo všeobecnosti zamieta zápis fúzie na základe zrušenia spoločnosti bez likvidácie a prevodu jej celého imania na inú spoločnosť do vnútroštátneho obchodného registra, ak jedna z týchto spoločností má sídlo v inom členskom štáte, pričom takýto zápis, pokiaľ sú splnené určité podmienky, je možný, ak obe spoločnosti zúčastnené na fúzii majú svoje sídlo na území prvého členského štátu.

O trovách

32 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (veľká komora) rozhodol takto:

Článkom 43 ES a 48 ES odporuje, keď v členskom štáte sa vo všeobecnosti zamieta zápis fúzie na základe zrušenia spoločnosti bez likvidácie a prevodu jej celého imania na inú spoločnosť do vnútroštátneho obchodného registra, ak jedna z týchto spoločností má sídlo v inom členskom štáte, pričom takýto zápis, pokiaľ sú splnené určité podmienky, je možný, ak obe spoločnosti zúčastnené na fúzii majú svoje sídlo na území prvého členského štátu.

Podpisy